

KURYER LITEWSKI

w WILNIE w SOBOTĘ DNIA 7 SIERPNIA V. S. 1815 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

Gazeta Petersburska, Poczta Północna: donosi z Petersburga pod dniem 28 lipca: „W ostatnią niedzielę, d. 25 t. m., u Najjasniejszej Cesarzowej Jęymosci, Maryi Federowny, było nader liczne zgromadzenie znakomitszych obojey płci osób, w których liczbie znajdowali się: poseł francuzki; ministrowie: angielski i sardyński. Całe zgromadzenie, zaproszone było do Cesarzowej Jęymosci na obiad. Wieczorem, o godzinie 7męy, Najjasniejsza Pani z całym zgromadzeniem wyjeżdżała na spacer, po którym nastąpił podwieczorek w pawilonie różowym. Mały Najjasniejszej Pani ogródek, przez który do pojazdów kompanija wychodziła, lilijami był przyozdobiony. Tegoż dnia z rana przybył do Pawłowska Jenerał Adjutant Jego Cesarskiej Mości, Hrabia Orłow-Denisow, z doniesieniem Cesarzowej Jęymosci, że szatki wojska francuzkiego, które się za Loarę cofnęły, już się poddały. Tenże Hrabia Orłow-Denisow przywiózł od Cesarza Jegomości miniatyrę wizerunku Najjasniejszego Pana, przez sławnego Jzabi róbioną. Cesarzową Jęymosc, po skończonym obiedzie, wizerunek ten kazała przynieść do pokoju bawialnego, i wszystkim obecnym pokazywać. Wszyscy zgodnie przyznają, że jest zupełnie podobny do swego czcigodnego dla Rossyan Oryginału. Za powrotem ze spaceru, nastąpiła w pałacu wieczerza, po której rozjechało się zgromadzenie “

Donoszą z Kronsztadu pod d. 24. lipca: “D. 18 t. m., o godzinie 4 z południa, podniósł kotwicę, i wyszedł na morze okręt Riuryk, przeznaczony do podróży w celu nowych odkryć. Okręt ten zbudowany jest i uzbrojony kosztem JW. Mikołaja Hrabi Rumiancowa, Kanclerza Państwa, w iednym celu przyłożenia się do rozszerzenia wiadomości w różnych naukach. Ze względu na cel tak pożyteczny, Rząd pozwolił temu okrętowi zaciągnąć wojenną banderę. Dowództwo nad nim objął Porucznik floty P. Kotzebue (syn sławnego niemieckiego pisarza), który się edukował w korpusie kadetów lądowych, i odprawił już podróż około świata z kapitanem Krusensternem, na okręcie Nadzieja. Z dwóch drugich Poruczników na tymże okręcie, Sztymarow i Zocharin, pierwszy starszy służbą od dowódcy terażniejszego, ochocho zgodził się być pod jego rozkazami. Medykiem okrętu jest P. Eschholtz, doktor z uniwersytetu dorpckiego. Osada składa się z 24 młodych i zdatnych ludzi, i trzech szturmanów, którzy wszyscy z własnej ochoty poświęcili się na tak chwalebne przedsięwzięcie. Hrabia Rumianców skłonił także do tej podróży P. Schamisso, z Berlina, człowieka wielce uczonego i biegłego w Historii naturalnej, który, nie przyjeżdżając do Petersburga, w Kopenhadze, na okręt siadzie. Jedzie także

P. Warmen, rodem z Kopenhagi, który z poświęceniem się pracuje około Historii naturalnej, a szczególniej w mineralogii i botanice, i już dwie odprawił podróże z pożytkiem dla ulubionych sobie nauk: jedną de Grenlandyi, drugą do Norwegii. Dla przenoszenia na papier nowych, a ciekawych, przedmiotów, za każdym prawie krokiem w podobnej podróży zdarzających się, wzięty jest malarz P. Choris, rodem z Ekaterynostawia, który w podobnym już celu towarzyszył znajomemu z nauki i rozległych wiadomości w historii naturalnej, Panu Marschal-Biberstein, w czasie jego zwiedzania gór i okolic Kaukazu. — Mówią, iż Dowódzca okrętu, Riurik, ma rozkaz okrążyć przylądek, Cap-Horn, w grudniu terażniejszego roku; a potem cały rok 1816 i początek 1817 poświęcić na zwiedzenie tych stron północnego morza, które dotąd niedostatecznie jeszcze są poznane. W letnich miesiącach 1817 roku powinien, ile okoliczności pozwalać będą, obéyrzeć wewnętrzne okolice Ameryki, ponad ciąsiną Beringowską. To skuteczniejszy, powrócić przez ciąsinę Tores, przez Tinior do przylądka Dobrey-Nadziei; tak że w sierpniu, można mieć nadzieję wyrzucić ten okręt na nas w Kronsztadzie. Zostawił jeszcze Hrabia Rumianców do uwagi dowódcy okrętu, jeżeli stan jego i osady pozwoli, jeszcze rok na podróży przepędzić, w przekonaniu, iż ludzie, poświęceni naukom, z ochotą się zgodzą, obrócić ten czas na większy dla nich pożytek — Nader ważną w tej wyprawie, że ona jest przedsięwziętą pod kierunkiem i stosownie do projektu P. P. Krusensterna, tak sławnego i światłego żeglarza, którego doświadczenie najlepszą mogło podać radę w tym wszystkim, cokolwiek do tego przedsięwzięcia pożytecznym i potrzebnym być może. Życzyć należy, iżby dokonanie tak ważnego przedsięwzięcia odpowiadało słachetnemu celowi swemu. Nową ono sławę naszej przyniesie oyczyźnie. Nie mniejszą też jest dla niej zaletą, że ma takich mecenasów, którzy, pozwolonych sobie od Opatrzności dostatków, na tak pożyteczny cel używają. Hrabia Rumianców nie jeden już dał dowód miłości swej ku oyczyźnie: a terażniejsza jego ofiara stanie się niewątpliwym przekonaniem, jak ludzie do spraw wielkich Państwa przeznaczeni, a gorliwością o powszechne dobro przejęci, mogą pożytecznie używać czasu, wolnego od zatrudnień swoich. “

W Gubernii Uleaborskiej, w parafii Kusimowskiej, we dwa tygodnie po usiewie zbóż jarych, d. 20 i 21 czerwca, spadły wielkie śniegi, które, więcej pół łokcia głębokości mając, przez pięć dni leżały. Osobliwość ta w naszym kraju godną jest zastanowienia.

Uczniowie Gimnazjum Białostockiego, d. 26 czerwca, dali reprezentacją teatralną na rzecz inwalidów. Zebrane z niej 500 rubli assygnacyi-

nych, przez Rządzcę obwodu Białostockiego, Rzeczywistego Radcę Stanu, *Szczerbinina*, odesłane zostały do swojego przeznaczenia, na ręce Redaktora gazety *Ruskiego Invalida*.

W miesiącu czerwcu, przez tamoznią Choroszczańską, w obwodzie Białostockim, przeszło różnych towarów więcej, iak na 19,000 rubli wartości; naywięcej było papieru do pisania, rumu, kawioru, ryby, skór, herbaty, kawy, cukru, pierników *wiazemskich*, bótow, soli, tytuniu, i t. d.

W gazecie Petersburskiej, *Senackiej*, z dnia 24 lipca, czytamy: „W doniesieniu Ministra skarbu Rządzącemu Senatowi uczynioném wyrażono, że Komitet Ministrów, dnia 15 maja 1815 roku, postanowił: znieść wszystkie tamoznie kontrolne, od dnia 1 lipca roku terażniejszego; a urzędnikom kontrolnym do tegoż dnia pensyę wypłacić.”

Podług téżże gazety, przez rozkaz d. 28 lutego, były Naczelnik ruchomego magazynu wojskowego, Radca kollegialny, *Lisaniewicz*, nagrodzony rangą 5 klasy, czyli, Radcy Stanu, z przeznaczeniem pobierania terażniejszój pensyi do śmierci.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

F R A N C Y A

W gazecie *Korrespondenta hamburskiego* czytamy z *Paryża*, pod d. 21 lipca: „Słychać, że Jenerała *Hogendorp* do *Paryża* wezwano. — W konwencji, względem poddania *Paryża*, w *St. Cloud* zawartej, ma bydź kilka artykułów tajemnych, które bardzo korzystne są dla sprzymierzonych — W *Prowancyi* wysadzili *Anglicy* na ląd 4,000 ludzi; 10,000 karabinow i 12 dział. — Ciągłe trwają kłótnie z powodu uszczenia *guzdzików*. — W tych dniach zapytał Król Xięcia *Wellingtona*, iak wiele sobie lat liczy?, N. Panie, urodziłem się roku 1768.” — *Bonaparte* w tymże się roku urodził, odpowió Król: Opatrzność winna była uczynić nam to wynagrodzenie. — Przyprawiono do *Paryża* wóz, na którym nieżywy znajdował się Prusak. Za wozem szło kilku związanych chłopów. — *Murat*, przebrawszy się w mundur kapitana marynarki, wypłynął z *Tuluzy*. — Xiążę *Wrede* zalecił, iżby domy dowódców partyzantow francuzkich, ieżliby się w czasie przepisany nie poddali, z ziemią zrównane, a dobra ich skonfiskowane były. — Jenerał *Tettenborn* znowu znaczną czyni przysługę z lekką jazdą, pod iego dowództwem będącą. Snujące się pojedynczo francuzkie korpusy, przez niego i przez regimenta konnicy pruskiej, rozpędzone, w niewolę wzięte, albo zniesione zostały.

Tenże *Korrespondent* zawiera z *Paryża*, pod 24 lipca: „Podług doniesienia Prefekta marynarki, Barona *Bonnefoux*, przyjęto na okręt *Bellerophon*, prócz *Bonapartego*, osoby następujące: Jenerała Porucznika, Hrabiego *Bertrand*, W. Marszałka pałacowego; Hrabinią *Bertrand* z 3 dzieci; Jenerała Porucznika Xiążęcia *Rovigo* (*Savary*); Jenerała Porucznika *l'Allemant*; Marszałka obozowego, Barona *Gourgau*, Adjutanta *Napoléona*; Marszałka obozowego *Montholon*; *Semonville*, z żoną i synem; Hrabiego *de Las Cases*, Radcę Stanu, z synem; oficera ordynansowego, *P. de Resigny*; Szefa szwadronu *Schultza*; Kapitana *Pongorskiego*, *P. Maingault*, Chirurga *Napoleona*; i innych 43 osób, które na okręt *Bellerophon*, albo na inne statki dywizyi angielskiej, dowództwa Admirala *Sir Henry Hotham* siadły. — Jenerał *Müffling* w liście swoim

pod 22 t. m., do Jenerała *Dessoles*, daie wielką pochwałę gwardyi narodowej paryzkiej. — Korpus Marszałka *Suchet*, 13,000 ludzi wynoszący, znajdował się d. zogo, tylko o 3 marsze od *Loary*. Miał on z sobą 240 dział. — Poszedł rozkaz do *Meudé*, ażeby Marszałka *Soulta* uwolniono. Jedni utrzymują, że on uda się do matki woiey, do *St Amand*; drudzy rozumieją, że do woyska *Loary*. — Jenerał *Becker*, który *Bonapartemu* do *Rocheport* towarzyszył, powrócił do *Paryża*. — Na mieyscu *P. Bonnefoux* prefektem morskim w *Rocheport* mianowany iest Kontr. Admirał *Gourdon*; *Truget*, Prefektem marynarki w *Brest*; *Missiessy*, Prefektem marynarki w *Tulonie*, &c. — Obce woyska w okolicach paryzkich, prócz kwater, niczego więcej od mieszkańców nie mają. — *Murat* miał z *Tuluzy* do *Anglii* popłynąć. *Lucyan*, między *Lyonem* i *Grenoblem* miał bydź zatrzymany, i do *Turynu* zaprowadzony. — Jenerał *Lefebvre-Desnouettes* prowadzi teraz woynę podjazdową na czele dwóch regimentow jazdy. — Marszałek *Macdonald* przeznaczony na ministra Królewskiego domu. — *P. Cluys*, dawniey Sekretarz Xięcia *Rovigo* (*Savary*), kiedy był ministrem policyi, został aresztowany. — Nienawiść między różnemi stronami ciągle daje się tu widzieć. Traktyernicy utrzymują teraz oddzielne stoły dla *Royalistow*, oddzielne dla *Bonapartystów*. Zdaje się jednak, że strony te, zaczynają się z sobą jednać. — *Francya* ma zapłacić 800 milionow kontrybucyi. — Wzory nowych mundurów dla woyska pruskiego, są bardzo piękne. — Przybył tu Xiążę *Karol Meklemburg-Strelitz*, Jenerał Porucznik w służbie pruskiej. — Mówią: że *Lavalette*, dawniejszy Dyrektor jeneralny poczt, w domu swo, im aresztowany został. — Dwóch officerów angielskich straciło tu życie. — *Davoust* miał uczynić przełożenie Królowi, iżby do woyska *Loary* przybył, dla utworzenia tam punktu łączenia się wszystkich Francuzow.

Daléy donosi tenże *Korrespondent*, od granic francuzkich, pod 27 lipca: „Podług doniesień z *Paryża*, Xiążę *Wellington* wkrótce ztamtąd wyruszy, przeciwko zbuntowanemu woysku *Loary*, z którym się i woysko *Wandeyskie* połączyło. Przyjęły one wprawdzie białą kokardę i oświadczyły się za *Ludwikiem XVIII*; chcą jednak daley woynę prowadzić, przeciwko sprzymierzonym. Mówią, że *Francuzi* usiłowali przeysć przez *Loarę*; ale po krwawey rozprawie odparci zostali. Jak tylko woyska austriackie od *Lyonu*, zbliżą się do pewnego punktu ku *Loarze*, natychmiast mają nastąpić ogólne działania. — Stan *Francyi* osobliwszą teraz przybiera postać. Stronnictwa się łączą, a *Ludwik XVIII*, który sprzymierzonym winien powrót swój na tron, znajduje się w osobliwszém położeniu. Trzyma on z poddanymi i Jenerałami twierdz, którzy się na pozor za nim oświadczyli. Podobny obrót rzeczy naturalnie ściagać musi czynną baczność sprzymierzonych. Przezorność wymaga ciągłego postępowania naprzód woysk sprzymierzonych.

Gazety paryzkie uwodzą Publiczność francuzką, mieniąc, że woyska sprzymierzone zaczną już 25 sierpnia opuszczać kraj francuzki; że całość *Francyi* nienaruszoną zostanie, i [że tylko kontrybucya nałożona będzie, która na 4 rozłoży się lata.”

Gazeta berlińska zawiera z *Paryża*, pod d. 25 lipca: „Dnia wczorayszego odbyły się, pod *Neuilly* ówczeszenia woysk angielskiego, hannowerskiego i belgickiego; siłę ich do 70,000 ludzi wynoszą. Monarchowie sprzymierzeni, *Monsieur*, Xiążę *Berry*,

Xiążę *Oranii*, i królewic Wirtemberski znajdowali się na tych popisach. — Xiążę *Blücher* przynosił główną kwaterę do *Chartres*, Jenerał *Ziethen* ciągnie z pierwszym korpusem wojska do *Normandii*. 10,000 Austryaków weszło do *Autun*. Biorą one kierunek ku *Loarze*, dla zmuszenia Marszałka *Davoust*a, aby się cofnął, a nie wciskał do *Burgundii*. Między Jenerałem *Wimpfen* a Marszałkiem *Jourdan* w *Besanson* rozeym nastąpił. *Besanson*, *Brest*, *Nantes*, również i *Bordeaux* (odd. 22) białą chorągiew zatknęły. W *Lyonie*, d. 21, wydał Hrabia *Bubna*, iako Gubernator miasta, odezwę do mieszkańców. Według tej Austriacy osadzają militarne, punkta miasta, służbę zaś wewnętrzną gwardyi narodowej zostawiają. — Ulice *Jena* i *Austerlitz* mają odtąd nosić imię placu inwalidów, a warownie około *Paryża*, iako nieprzydatne w teraźniejszych okolicznościach wkrótce zniesione zostaną. — W *Bordeaux* noszono w tryumfie popiersie Króla i Xiążę *Angoulême*. Wojska opuściły miasto, i ku *Loarze* poszły.

Bourges, napełnione jest od 10 dni wojskami różnej broni. Wielki park artylerji stoi przed miastem: kawalerja rozłożyła się w okolicach. Zasoby zbierała się w *Poitiers*. Na 19ty spodziewano się Marszałka *Davoust*a. Mówią jednak, że się on z *Orleanu* do *Tours* udał, dla obeyrzenia całej linii. Gdy zaś cały główny sztab jego do *Bourges* już przybył, jest podobieństwo, że i on wkrótce główną kwaterę tam przeniesie. Wojska Rosyjskie i Pruskie zbliżają się spiesznym marszem do *Loary*. D. 17go wydał *Davoust* następującą odezwę do żołnierzy swoich: „Jenerałowie i Officérowie powierzonego mi wojska poddali się rządowi *Ludwika XVIII*. Żołnierze! powinność wasza wymaga, ażebyście poddanie się to posłuszeństwem uzupełnili. Weźcie białą kokardę i białą chorągiew. Wymagam po was wielkiej ofiary. Od lat 25 drogie były sercom naszym te barwy, ale bieżąca wymaga: dla niej ofiarę tę uczynić powinniśmy.

Nie podobna mi jest, dawać wam rozkaz, któryby nie pochodził z czystego zamiaru, albo honorowi był przeciwny. Przed rokiem, w podobnym położeniu rzeczy, broniłem w imieniu Króla do ostatniej chwili *Hamburga* i *Harburga*. Wtedy również, iak i teraz, słuchałem tylko głosu Ojczyzny i jej dobra. Zachowałem *Francji* piękne wojsko; nikt z żołnierzy nie opuścił szeregow swoich: bo każdy z nich wiedział, że oyczyźnie swej pod jakimkolwiek rządem krajowym, służyć należy, i że wojsko rozwiać nie powinno. Żołnierze! idźcie za tym przykładem, brońcie nieszczęśliwej oyczyzny naszej w imieniu *Ludwika XVIII*. On i wszyscy spółrodacy nasi odwdzięczyć nam potrafią. Połączmy się z walecznymi *Wandeyczykami*, którzy się z nami chcą zjednoczyć, dla zwyciężenia nieprzyjaciół *Francji*. Zachowajcie oyczyźnie dzielne i liczne wojsko. Przestrzegajcie karności wojskowej, iakoście ją zachowali od wyjścia waszego z *Paryża*.

(Podpisano) Xiążę *Eckmühl*.

Wyrokiem Królewskim wszystkie korpusy ochotników są rozwiązane. Do *Dijon* spodziewano się na 21 t. m. 20,000 Austryaków. — D. 20 przejeżdżała przez *Dijon* Pani *Louis Bonaparte* w podróży do *Szwajcaryi*. Miała pasport od Xiącia *Otrante*. D. 18 odebrała w *Paryżu* rozkaz, opuścić *Francję*. Adjutant Xiącia *Schwarzenberga*, Hrabia *Wojna* towarzyszy jej do miejsca, dla niej przeznaczonego. Ponieważ spokojność publiczna rzeczywiście na urządzeniu gwardyi narodowej polega, przeto zalecił rząd, iżby jej organizacją uzupełnić.

W tejże gazecie czytamy z *Paryża* pod 26 lipca: „Król *Francuzki* przez wyrok z dnia 24 t. m. złożył 29 członków Izby *Parow* z ich godności. Między tymi znajduje się Xiążę *Gdański* (*Lefevre*)

Hrabia *Lacepede*, Hrabia *Latour Maubourg*, Xiążę *Praslin*. Xiążę *Placencji*, Marszałek Xiążę *Elchingen*, Xiążę *Albufera*, Xiążę *Conegliano*, Xiążę *Treviso*, Hrabia *Boissy d'Anglas*, Xiążę *Cadore*, Hrabia *Montesquiou*, i Hrabia *Segur*.

Przez drugi wyrok w tejże dacie, rozkazuje Król: 1) Wszyscy Jenerałowie i Officérowie, którzy go przed 23 marca zdradzili, albo *Francję* i Rząd zbrojną ręką napadli, albo przemocą rząd sobie przywłaszczyli, mają być imani, i przed sąd wojskowy stawieni; a mianowicie: *Ney*, *Labeouere*, obadwaj bracia *Lallemant*, *Drouet*, *d'Erlon*, *Lefebvre*, *Desnouettes*, *Ameilh*, *Brayer*, *Gilly*, *Mouton-Duvernet*, *Grouchy*, *Clausel*, *Laborde*, *Debelle*, *Bertrand*, *Drouot*, *Cambrone*, *Lavalette*, *Rovigo*.

2) 38 osób mają w ciągu trzech dni *Paryż* opuścić i udać się w głąb kraju francuzkiego do miejsca sobie wskazanego, gdzie pod dozorem zostawać będą, póki Izby rozsądzą, które z tych osób, z kraju na zawsze wywieść, albo przed sąd stawione być mają. Do tych należą: *Soult*, *Alix*, *Excelmans*, *Bassano*, *Carnot*, *Vandamme*, *Lamarque*, *Lobau*, *Barrère*, *Regnaud de St. Jean d'Angely*, *Arrighi* (Xiążę *Padwy*), *Hullin* i *Defermont*.

3) Osoby, które kraj opuścić muszą, mają mieć wolność wyprzedania w przeciągu roku dóbr swoich.

(Między *Parami*, którzy z godności swojej złożeni zostali, znajduje się 4 (*Boissy*, *d'Anglas*, *Champagny*, *Casabianca* i *Doulcet Pontecoulant*) którzy w procesie *Ludwika XVI* głosowali, i na więzienie go skazali. Między tymi zaś, którzy przed sąd wojskowy stawieni być mają, także 4; 3 z nich *Drouet*, *Clausel*, *Bertrand* głosowali na śmierć, *Savary* na więzienie. Między 38, którzy z kraju są wywołani, znajduje się 8 sędziów Króla; *Thibeau-Deau*, *Carnot*, *Lamarque*, *Merlin de Douay*, *Garnie de Saintes*, i *Barrere* głosowali na śmierć; *Real*, *Defermont* na więzienie.)

(Podług konstytucyi Izba Deputowanych zaskarża *Parow*, którzyby winę zdrady na siebie ścigali. Izba *Parow* wyrok stanowi.)

Paryż musi niezwłocznie złożyć 9,600,000 fr. na utrzymanie obcego wojska, które od mieszkańców kwaterę tylko bez stołu mieć będzie. Wydawcy gazet paryzkich nowych teraz mają Cenzorów, a nadto za gazetę swoją są odpowiedzialnymi. Wielu z nich usuniono — Rozeym z Jenerałem *Rapp* zawarty, rozciąga się do wszystkich twierdz w *Alzacyi*. — Z *Metz* dowiadujemy się, że wszystkie układy, iakie dotąd z Dowódcą tej twierdzy czyniono, daremne były.

Oświadczył on: że czekać będzie właściwej pory, dla stosowania się do okoliczności. W *Tours* widziano Marszałka *Davoust*a z białą kokardą u kaptelusza — Xiążę *Angoulême* ma się znajdować w *Pamieres* (między *Tulużą* i *Foix*). — P. *Daru* obrany został Prezydentem drugiej klasy Instytutu. Miała zająć bitwa między wojskami Marszałka *Davoust*a, a Hrabiego *Bubna*.

ANGLIA.

Gazeta Ryska, *Zuschauer*, z *Londynu* d. 21 lipca, zawiera, co następuje: „W gazecie *Morning Chronicle* znajdujemy następujący wyjątek z listu *Fouché*, pisanego do Króla d. 7 lipca przed wejściem do Ministerjum: „Każdemu wiadomo, że *W. K. Mości*, nie tylko na znajomości, ale i na doświadczeniu nie zbywają. Znasz *W. K. Mość* *Francję* i wiek teraźniejszy; znasz *W. K. Mość* moc opinii; jednakże, przez dobroć, często udzielałeś *W. K. Mości* uczuć tym tylko, którzy się do niego w nieszczęściu przywiązali. Od tej chwili *Francję* stała się rozdwojonym narodem. Maż to systema być odnowione i *W. K. Mość* wszystkie swoje prawa, czyliż tylko z praw dziedzictwa wyprowadzać będziesz,

i żadnych innych praw narodowi przyznać nie zechcesz, tylko te, których narodowi tron udzieli; jeśli tak ma być, Francja równie, jak przedtym, w powinności swej niepewną zostanie; wahać się będzie między miłością ku Ojczyźnie, a miłością ku Monarsze; między skłonnością swoją, a rozszerzonym poznaniem. Posłuszeństwo jego żadney inney niebędzie miało zasady, tylko ufność w osobie W. K. Mości; a jeżeli ufność ta dostateczną byłaby do utrzymania należnego uszanowania, iednakże nie byłaby dostateczną do utrzymania dynastji i do zachowania od niebezpieczeństw. N. ranie! mądrość W. K. Mości niepowinna spodziewać się żadnych nieszczęśliwych wypadków, za uczynienie odstąpienia. Natychmiast uczynione ocaliłyby i nadały nową powagę dostojności Królewskiej; odmówione zaś, samąby tylko okazały słabość; powstanie donichby zmusiło; a umysły Francuzów nazawszeby zażalone zostały. „

Trzech wielkich aktów sprawiedliwości, pisze gazeta, *Courier*, oczekujemy od Monarchów, jeżeli krew i dostatki ich poddanych nie napróżno szafowane były: 1) Ukarać Bonapartego. 2) Zapłacenia kosztów wojennych przez Francją, i powrócenia wszystkich zbiorów sztuk i nauk, które ona obcym krajom wydarła. 3) Zmniejszenie terytoryalney potęgi Francuzkiej. To ostatnie w taki sposób uskutecznione być powinno, iżby ona przedsięwzięć swoich, iakie ciągle przeciwko niepodległości i bezpieczeństwu innych narodów wywierała, i zawszeby jeszcze wywierać chciała, nie mogła już więcej wykonać. Francja posiada wiele zdobytych trofeów, które spólnie dowszystkich ludzi należą iako spadek po tylu pokoleniach; dziedzictwo rodu i ziemi, gdzie one początek swój wzięły. Te zbiory pomników sztuki nadać Paryżowi wielką przewagę nad wszystkimi miastami Europy, i iedną mu, sztuką udzielać swietność, której godnym nie jest; a nadto, zachowując pamięć zwycięstw wojska tego narodu, zapalać w nim zdobywczego ducha. Te skarby sztuki, te pomniki talentów ludzkich, te święte szczątki po tylu twórczych dowcipach, zhańbione będą, jeśli zostaną w Luwrze, dla nadania, łupieży imienia sławy; w nagrodzie dla nie-ludzkich rabusiów, i dla zjednania wyższości narodowej w sztukach, które pokoju tylko są owocem. Nayważniejszą jest zmniejszenie terytoryum Francji. Niebyłoby to koniecznem, gdyby Król mógł się rządzić podług własney woli; ale niezmiernie stać się istotnem, gdy widzimy, iakich Król dobrał dla siebie Ministrów. Czy on ich dobrowolnie obrał, czy musiał obrać, żadney to niestanowi różnicy.

Korrespondent Hambusski donosi z Londynu pod 25 lipca: „Bonaparte na okręcie *Bellerophon* do *Torbay* przybył. Pisał on do Xięcia Regenta list następujący.

„Wasza Królewiczowska Mość!

Wystawiony na fakcję, oyczyznę moję szarpiące i nienawiść wielkich mocarstw Europy, zakończyłem polityczny mój zawód, i, jak drugi *Temistokles*, oddałem się gościnności Angielskiego narodu. Proszę u Waszej Królewiczowskiej Mości opieki praw, i oddaję się naysilniejszemu, naysłabszemu i nayspanialszemu z moich nieprzyjaciół. „Dnia 15 lipca 1815 *Rocheport*.

„Napoleon. „

Chciał Bonaparte przesłać ten list do Xięcia Rejenta przez osobę z orszaku swojego; ale nato poselstwo do Londynu nie zezwolono; kapitan *Sartorius*, który wczorą z depezzami kapitana *Maitlant* tu przybył, razem i ten list przywiózł. Po przybyciu Kapitana *Sartoriusa* zaraz się odprawiła wielka rada gabinetowa, po której gońca stanu do Paryża wysłano — *Bellerophon* otrzymał rozkaz z *Torbay* do *Plimouth* płynąć, i naysurowiey zalecono, iżby

okręt, na którym się Bonaparte z 45cią osobami orszaku swego znajduje, naysmniejszego związku z lądem nie miał — O dalszém przezuaczeniu Bonapartego ieszcze niepostanowiono. Jedni mówią, iż on będzie zaprowadzony na wyspę *St. Heleny*; drudzy, że do zamku w *Szkocyi*. Ostateczne zaś postanowienie nastąpi, za otrzymaniem z Paryża odpowiedzi Monarchów sprzymierzonych.

Mówią iż Król *Niderlandów*, nadawszy Xięciu *Wellingtonowi* tytuł Xięcia *Waterloo*, razem nadał mu mianość *la belle Alliance* — W *Dublinie* i wszystkich znaczniejszych miastach Angielskich i *Szkockich*, otworzono subskrypcyą dla wdów i sierot, po wojownikach pod *Waterloo* poległych — Emigracya z *Irlandyi* do *Ameryki* jest niezmiernie wielka. Podług ostatnich wiadomości z *St. Johan*, w *Neuf-Fondland*, przybyło już tam 3,380 emigrantów.

Niejaki młody człowiek mieni się tu być synem *Ludwika XVI*. Twierdzi on, że w roku 1793 oddany był wiesniakowi w górach ardenskich mieszkającemu, a Xięciu, który w *Temple* umarł, był osobą udaną. Starał się on widzieć ze swoją siostrą, Xiężną *Angouleme*, ale ta dokładniejszych dowodów braterstwa jego wymaga, które on w samey tylko Francji złożyć może — Xiężna *Angouleme* na fregacie *Forth* z *Port-smuth* do *Dieppe* wypłynęła — Xiężna *Cumberland* wkrótce do Anglii jest spodziewaną i podług obrzędu kościoła Anglikańskiego powtórnie zaślubioną będzie. Xięciem wyjeżdza na spotkanie swojej małżonki.

Traktat handlowy z *Ameryką* krótki jest, ale bardzo znaczący. Poddani obojga państw używają wzajemnie równych praw handlowych; *Amerykanie* mają wolność prowadzenia handlu w osadach naszych wschodnio indyjskich. Anglikom zaś związki z *Indyanami* w krajach Amerykańskich są zaprzeczone.

Amerykański komodor, *Dekatur*, blokuje teraz *Algier*; i przez to spokojność dać dla bandery Narodów Europejskich, Niemniej, iak i okrętów Angielskich blokowało port *Rocheport*, i całe pobrzeże aż do *Bajonny* strzeżone było. — Jeszcze 7. tysięcy ludzi, dla wzmocnienia wojska naszego, do Francji wysyłamy.

INDYE ZACHODNIE.

Gazety, w *New-York* wychodzące, zawierają wiadomości o rozrządzeniach na *St. Domingo*, z rozkazu *Chrystofa*, przeciwko wysłanym tam Agentom francuzkim przedsięwziętych; donoszą także o propozycyach, iakie *Chrystof Pethionowi*, względem połączenia *Haytanów* uczynił. Zdać się, że *Pethion* propozycy tych nie przyjął. Hrabia *Limonade*, minister *Chrystofa*, wydał w tym względzie odezwę do poddanych *Pethiona*; Deputowani, mówią on, od wszystkich, prócz od *Pethiona*, dobrze będą przyjęci; obwinia go także o zawarcie traktatu z Bonapartem i o danie protekcyi szpiegowi iednemu francuzkiemu; dodaje przytém, że *Pethion* orężowi francuzkiemu zaprzedać się musiał.

WIADOMOSCI ROZMAITE.

Cesarz *Austryacki* objąć kazał księstwo *Leyen*. — Do układów o pokoy z Francją mianowani zostali: od *Austrii* Baron *Wessenberg*; od *Danii*, Hrabia *Bernstorff*; od *Wirtemberg*, Hrabia *Wintzingerode*; od *Baden*, Baron *Hacke*; domów *Nausauskich*, Baron *Gagern*. (z *Gazet. Berlin.*)

D O D A T E K

WIADOMOSCI KRAIOWE

Wilno dnia 7 sierpnia.

Dzwony tutejsze, ze wszech miar najżałosniejszy dla tej Dyecezyi, dla nauk i kraju zgon ogłaszają, ś.p. Pasterza naszego JW. JX. Hieronima Hrabiego Strzemień Stroynowskiego, Biskupa Wileńskiego, kawalera orderu śś. Anny 1. klasy, i śś. Stanisława, dawniejszego Rektora Imperatorskiego Uniwersytetu Wileń: który na dniu 5 bieżącego miesiąca, opatrzony śś. Sakramentami, pograżywszy we łzach nie tylko licznych przyjaciół pozostałych, ale i wszystkich, co go znać mogli, pełne świetnych zasług i najzbawienniejszych zamiarów życie zakończył przeżywszy nie zupełnie lat 63. Ciało ś.p. nieboszczyka w domowej kaplicy tymczasowie złożone, przy odprawiających się śś. Ofiarach. W dalszym czasie powinnością naszą będzie, podać do wiadomości pamiątki życia publicznego męża, który wiek swój dobru powszechnemu w różnych urzędach i naukom poświęcił.

Dnia 31 przeszłego miesiąca wyszedł numer siódmy *Dziennika Wileńskiego*, w którym zawierają się następujące materje: Literatura polska dawniejsza. List Kromera z dodatkiem listu Kardynała de Bourbon do Kardynała Hozjusza. Wydanie Symona Zukowskiego. — Oda na zesłanie świata przez ś.p. Xawerego Chomińskiego. — Wiek złoty z *Gresseta*, przez tegoż. — Wiersze przysłane ze Zmudzi do Redakcyi dziennika: Bayka, Małpa i Liszka, z *Lessynga*, sławnego niemieckiego pisarza, przez *Krysztofa Gł...* *Telszewianina*; Bayka, Świećlik czyli Świętojański robaczek, z *Feffela* przez tegoż. — Kupido na sprzedaż, z *Meleagra* posty greckiego, przez tegoż. — Rozprawa okazująca dążenie nauki Jezusa Chrystusa do dobra narodu ludzkiego, na posiedzeniu publicznym Uniwersytetu czytana przez *Jana Kantego Chodaniego* Profesora Teologii moralnej. — Pierwsza podróż Rossyan naokoło świata, wyciąg z niemieckiego dzieła S. H. von *Longsdorff*, przez M. M. — O życiu i pismach *Stefana Stubielewicza* profesora, przez *Jakóba Szymkiewicza* D. M. — O zwierzętach zaginionych, przez *Józefa Sniadeckiego* Studenta. U W. — Samolub, Komedia J. U. Niemcewicza. Rozbiór krytyczny przez *Leona Borowskiego*. — Postrzeżenie nader wielkiego grądu, z przyłączeniem niektórych uwag nad jego teorią, przez *Jędrzeja Sniadeckiego*.

Kurs tutejszy na assygnaty; Rubel srebrny 4 r. 21 k.; dukat 12 r. 42 k.; imperyal 43 r.

TEATR WOYNY.

Gazeta *Oestr. Beob.* z dnia 29 lipca, umieściła rozéym, zawarty między marszałkiem *Brune*, a Komandorem *Cacherano d'Osasco*. Dowódcą wojsk sardyńskich: 1) Stanowiska francuzkie, od uścia rzeki *Var*, korytem jéy aż do uścia *Esteron*, mają się cofnąć. 2) Woyska Króla Jmci Sardyńskiego natychmiast po zawarciu rozéymu wieś *St. Laurent*, osadzą. 3) Woyska francuzkie zgromadzać się mają pod *Antibes*, i nad godzinę drogi na tę stronę wsi *S. Laurent* posuwać się nie mogą. 4) Również woyska

K. Jmci Sardyńskiego wielką tylko drogą idź mogą i do *Cannes* nie mogą zbliżyć się więcej nad wystrzał pistoletowy. 5) Woyska, będące pod rozkazami Marszałka *Brune*, nie mogą żadnych czynić poruszeń, któreby szkodzić miały mieszkańcom tych prowincy, które się za *Ludwikiem XVIII.* oświadczyły. 6) Obustronni celnicy na stanowiskach swoich zostaną, i do żadnych więcej stosunków, prócz celnych, wdawać się nie mogą. 7) Obustronne konfiskowane okręty nąypóźniéj dnia następującego uwolnione zostaną. 8 i 9 artykuł oznaczają trwałość rozéymu na dni 8, z wypowiedzeniem 18to godzinném, wzdarzeniu odebrania rozkazów rządowych względem jego zerwania. 10) Artykuł dodatkowy. Magazyny inżynierskie i materiały przygotowane na odstawienie części mostu do *Francji* należący, w teraźniejszym mają zostać stanie. 11) Artykuł dodatkowy Woyska *Pijemontskie*, podług niniejszego rozéymu, zajmą kraje francuzkie, samych tylko kwater dla wojskowych żądać mogą, żadnych zaś rek wizycy wymagać nie mogą. Osoby i własność będą szanowane. (Komandor *d'Osasco* naten ostatni artykuł oświadczyć kazał, iż, nim to żądanie zaszło, już on potrzebne wtey mierze, wydał rozkazy.)

WIADOMORCI ROZMAITE

(Z gazety *Berlińskiej*) Kraje francuzkie, na tey stronie *Loary* położone, tymczasowie przez *Sprzymierzonych* sprawowane będą, podług następującego podziału: między *Marną* i *Skaldą* przez *Anglików*; między *Skaldą* i *Możą*, przez *Prusaków*; między *Możą* i *Mozellą*, przez *Rossyan*; między *Marną* i *Sekwaną* przez *Bawarczyków*, między *Renem* i *Loarą*, przez *Austryaków*; *Paryż* i promień rzekami określony, spólnie osadzony zostanie. *Loara* szczególnie uważa się za granicę, za którą żadne woyska sprzymierzone nie staną.

Podróżny pewny, który d. 23 z *Paryża* wyjechał, o woysku pruskiem donosi, co następuje: Jazda 3go korpusu była w *Orleanie*, główna kwatera w *Etampes*, główna kwatera 4go korpusu w *Chartres*, gwardyja w *Paryżu* i okolicach. W głównej kwaterze samego *Xiążęcia Blüchera* robiono przygotowania, do wyruszenia ku *Loarze*. Pierwszy korpus ze swoją główną kwaterą był w *Noyon*. Części tego korpusu opasują *Lafère*, *Laon* i *Soissons*. 2gi korpus miał wyruszyć z *Landrech* do *Philippeville*.

(Z *Gazety wiedeńskiej Oestr. Beob.*) Marszałek *Suchet*, wychodząc z *Lyonu*, wziął 60,000 fr. na żołd dla woyska — Król sardyński miał nie potwierdzić rozéymu, zawartego, między dowódcą *Nizzy*, Hrabią *Osasco* a Marszałkiem *Brune*. — Do *Genuy* z *Sycylii* przybyło 5,000 wojsk angielskich, które do *Marryli* na załogę płynąć mają. Flotta, do południowej *Francji* przeznaczona, d. 9 około *Nizza* widziana była. Podług listów z *Nizza* pod d. 13 lipca, dla przeciwnych wiatrów, zarzuciła ona kotwicę w porcie *Cassis*. Podług listu ze *Spejer* pod 24 lipca, *Landau* poddało się, i d. 25 sprzymierzeni tam weyśdź mają. — Hrabia *Olonne* wszedł do *Douay* i miasto to w imieniu *Ludwika XVIII.* objął.

(Z *gazety rzyckiej, Zuschauer.*) D. 17 lipca wyszło do sta wozów z ciężkimi działami z *Wiednia* do *Remu*. Woyska włoskie, które w miesiącu tém na załodze stoją, 27go na leże do *Galicji* wyruszą. — Do d. 15 lipca na samym dziedzińcu *tuile-*

ruskim biwakowali Prusacy. — Gdy d. 15 t. m. Cesarz Austriacki do kościoła jechał, towarzyszył mu mocny oddział jego gwardyi. — D. 25 lipca otrzymano w Bremen wiadomość, że 1go sierpnia duński korpus posiłkowy do Francyi idź zaczął. Tam idące wojsko pruskie wynosi 110,000 ludzi — Korpus, z którym Suchet do wojska za Loarę ciągnie, ma 10,000 ludzi, a 300, jakoby, dział. — Gazeta bruxelska, list Neya do Fouchého, o sprawowaniu się jego w bitwie pod Waterloo, ma za kłamliwy — Bonaparte wrzeczy samę na fregacie swojej miał jeszcze 500 ludzi wybornego żołnierza — W kościele zamkowym w Frederiksbergu, d. 30 lipca, odprawi się koronacya Króla Duńskiego. — Prywatna rada Króla francuzkiego składa się z dawniejszego biskupa Langres, Lucern, Molé, Macdonald, Mortier, i Beranger — Londyjskie gazety zaprzeczają temu, że Xiążę Orléanu zaproszony był przez Króla do Paryża. — 200 cywilnych urzędników jedzie z Wiednia do wojska we Francyi. — Mówią iż Saxonija kosztem Francyi wynagrodzoną zostanie — Pewny duchowny wysokiego stopnia (Xiążę Prymas) miał zostać powołanym do zdania ra hunku, z dopełniania pasterski y powinności, w czasie takiego zawikłania interessów świata — Wartość wszystkich zbiorów sztuk, które się w Paryżu znajdują, na 500 milionów liwrów wartości szacują — Niejakis Truikast z okolic Bethune, stanął na czele 2-3000 chłopów, i pustoszy departament Pas de Calais — Przedsięwzięto starania, około jego rozbrojenia. — Reńska gazeta wyraża: W Anglii ważnego coś zaydsz musiało: w tajemnicy trzymają o tem zdarzeniu: domysla się o zamachu przeciw Rządowi. Za dowód przywodzą: samobójstwo Withbreatha; zniżenie się papierów; rozkaz, ażeby żadnego cudzoziemca z kraju bez pasportu ministra niewypuszczano; uwięzienie dwóch znakomitych osób; i zaręczenie angielskich gazet, że pogłoska o spisku jest bez zasady . . . ? — Rozbierano głowę Wahbreatha, i znaleziono że dura mater skosciła, a pia mater była niezmiernie grubosci. Wencyanie królestwo swoje zowią Wenecko Lombarskiem: Medyolanczycy, Lombardzko-Weneckiem.

OGŁOSZENIE.

z Od Wileńskiego Rządu Guberskiego czyni się ogłoszenie, iżby życzący sobie podać się dostarczenia do magazynów gubnrnii Wileńskiej, na potrzeby kwaterującego w niej wojska, w roku terażniejszym, od dnia 1go wrzesnia do dnia 1go 1816 roku, prowiantu i furazu, chcieli stawić się sami, albo, ich umocowani dla odbycia licytacji, do Kommissyi Wileńskiej Prowiantskiego Depo, w terminach, pierwszym dnia 4go, drugim dnia 2go, a trzecim ostatecznym dnia 14go następującego miesiąca sierpnia, z dostatecznemi ewikcyami; ilość zas mających się dostarczać produktów do magazynów, równie, jako i warunki, oświadczone będą na licytacji w pomienionej Kommissyi. Dnia 31 Julii, 1815 roku.

Sowietnik Sulzenko.

Sekretarz Dmitrowski.

z Józef Wojewski mający wieku lat 13, szlachcic rodem z byłego Xięstwa Warszawskiego, z okolic Chelma, wywieziony w roku 1809 przez jednego wojskowego, w przeszłym miesiącu zostawiony został w Wilnie. Towarzystwo Dobroczynności Wileńskie przyjęło go do Domu swego, iako niemającego żadnego sposobu utrzymania się, a razem postanowiło obwiesić o tem przez gazetę, dla uwiadomienia jego familii.

z Dekretem Sądu taxatorsko - Exdywizorskiego na majątek mińskiego mieszczanina Herca Jckowicza Pinsa oznaczonego po odwołaniu Sądów, iako w terminie z odroczenia przypadającym to jest w dniu 7 Julii Roku teraż idącego Sąd Taxatorsko exdywizorski zebrawszy się w tym terminie, gdy znalazł niegotowość stron wnieiawieniu się onych i nie znalazłszy dopełnionej Kaportacyi w terminie ani po upłynieniu onego luboby mógł przystąpić do oczewistego rozsądzania, iednak nieczyniąc żadnego ucisku dla kredytorów postanowił powtórnie zawiadomić przez gazetę wszystkich kredytorów i pretensorów ażeby ciż ścielące pretensyą za iakimi bądź dowodami do pomienionego Herca Jckowicza Pinsa mieszczanina Mińskiego nieodmiennie do dnia 30 Sept: kaportabyą dopełnili subnilitate Documentorum et subpaenis zalecić, która składać się powinna u Regienta tegoż Sądu W. Felixa Wiernikowskiego, zjazd zaś ostateczny dzień drugi Janur: 1816 Roku przeznaczyć w którym, że do oczewistego rozrządzenia, etiam pod niestanność któregokolwiek kredyto lubpretensora, przystąpi zawiadomić.

Prezyd: Sądu Taxatorsko Exdywizorski J. Baszyński.

Józef Bohuszewicz Burmistrz.

Abraham Salamonow Burmistrz Exdywizorski.

z Uwiadamiają się wszyscy kredytorowie i pretensorowie JW. Michała Chrapowickiego Podkomorzego Babinowieckiego i kawalera; a mianowicie i possesorowie dóbr oraz i inni z różnych względów do sprawy konkursowej interessowani, że na skutek dekretu Remissyjnego Sądu Gł: Litt: w Ru 1814 8bra 23 zapadłego taxę exdywizyą wszelkich dóbr rzeczzonego Chrapowickiego uznającego na instancyą niektórych kredytorów od urzędników jest wydane Obwieszczenie z którego termin zjazdu wypada na dzień 16 terażniejszego Mca Augusta, na takowy tedy termin Sąd exdywizorski w komplecie niezawodnie ma zebrać się do Mści nazwanej Jasnogórka w Poie Rosień położonej i zwykłym porządkiem jako w pierwszym terminie kwestye akcesoryjnie w Sprawie niemniej i względem legalności possesyow ułatwiać będzie; ażeby zatym wszyscy do tej sprawy interessowani na wyrażonym terminie i miejscu jawili się. Podaję do gazety niniejsze uwiadomienie w jmeniu kredytorów. Dat 1815 Mca Augusta 3 dnia

Mikołaj Zambrzycki Regent Gran. Oszmiań.

z Konstanty Wiszniewski obywatel Wileński, w iurydykcyach Wileńskich zapisał oświadczenie: z wyrzeczeniem się przeciwko synowi swojemu Wojciechowi, Kazimierzowi Wiszniewskiemu z wyrażeniem wszelkich jego niegodziwych, jego niegodziwych postępowania, dla iakowych, mocą praw: krajowego wyzuwa syna od wszelkich swych względów, i od sukcedowania majątku po oświadczałym się pozostawać mającego, wiecznie usuwając, aby doszło do wiadomości samegoż niegodnego syna Wojciecha Kazimierza Wiszniewskiego, i innych z im w jakie układy wchodzących osób; przez gazetę Kuryera Litewskiego ogłaszając, nadto zawiadamia: iż wolne jest w każdym czasie pomienionego oświadczenia w Aktach Ziemskich, i Miejskich Wileńskich przeczytanie. Datt w Wilnie Dnia 5 Augusta 1815 roku — Konstanty Wiszniewski iako nie umiejący pisma trzema krzyżkami podpisać się.